

การขับเคลื่อนและการติดตามประเมินผลนโยบายและแผน การบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ พ.ศ. 2558 – 2564

พัชรี วีระนนท์

นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน
ของประเทศ พ.ศ. 2558–2564 ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2557 และลงประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศและงานทั่วไป เล่มที่ 131 ตอนพิเศษ 206ง วันที่
15 ตุลาคม พ.ศ. 2557 เป็นนโยบายและแผนระดับชาติที่ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการ
บริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ และการที่จะให้มีการนำนโยบายและ
แผนการบริหารจัดการที่ดินดังกล่าวไปใช้ เพื่อให้เกิดการจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน
ของประเทศนั้น เป็นกระบวนการสำคัญที่จะสะท้อนให้เห็นความสำเร็จของนโยบาย
และแผนการบริหารจัดการที่ดินฯ โดยจะต้องผลักดันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำ
นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินฯ ไปใช้เป็นกรอบในการกำหนดแนวทางการ
ดำเนินงานหรือจัดทำแผนงาน/โครงการที่เกี่ยวข้องให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในทางปฏิบัติ
อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศที่
เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงตอบสนองต่อเป้าประสงค์ของนโยบายและแผนการบริหาร
จัดการที่ดินฯ นอกจากนี้ ต้องมีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการและกลไกในการ
ดำเนินงานต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้หน่วยงานที่
เกี่ยวข้องประกอบด้วย ผู้แทนของหน่วยงานราชการ ทั้งในส่วนกลาง ภูมิภาคและท้อง
ถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์กรอิสระ สถาบันการศึกษา นักวิชาการ ภาคเอกชน ภาคประชาชน
มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เพื่อให้เกิดการความร่วมมือในการขับเคลื่อน
การจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศให้ไปในทิศทางเดียวกันอย่างบูรณาการ

¹ นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โดยพัฒนาเครื่องมือและกลไกการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด สมดุล เป็นธรรม และยั่งยืน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความมั่นคงของประเทศ ตั้งแต่ระดับประเทศจนถึงระดับท้องถิ่น รวมถึงเสริมสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อม ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน ดังนั้น นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศนี้ จึงมีข้อเสนอกลไกในการขับเคลื่อนและการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งกลไกในการติดตามประเมินผล ดังนี้

1. แนวทางการขับเคลื่อน

การขับเคลื่อนนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ พ.ศ. 2558 – 2564 ไปสู่การปฏิบัติ นับเป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญที่จะผลักดันให้เกิดการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์และแนวทางการปฏิบัติที่บรรจุไว้ในแผนฯ ดังนั้น เพื่อให้แผนฯ เกิดผลในทางปฏิบัติ บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ จึงจำเป็นต้องได้รับการขับเคลื่อนและการผลักดันจากทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดการบูรณาการในทุกระดับ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา สื่อและองค์กรต่าง ๆ ตลอดจนภาคประชาชน รวมทั้งเพื่อให้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศมีเป้าหมายการทำงานไปในทิศทางเดียวกัน แนวทางการขับเคลื่อนแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2555 - 2559 ไปสู่การปฏิบัติ จะประสบผลสำเร็จได้ต้องมีการดำเนินการ ดังนี้ (รูปที่ 4 - 1)

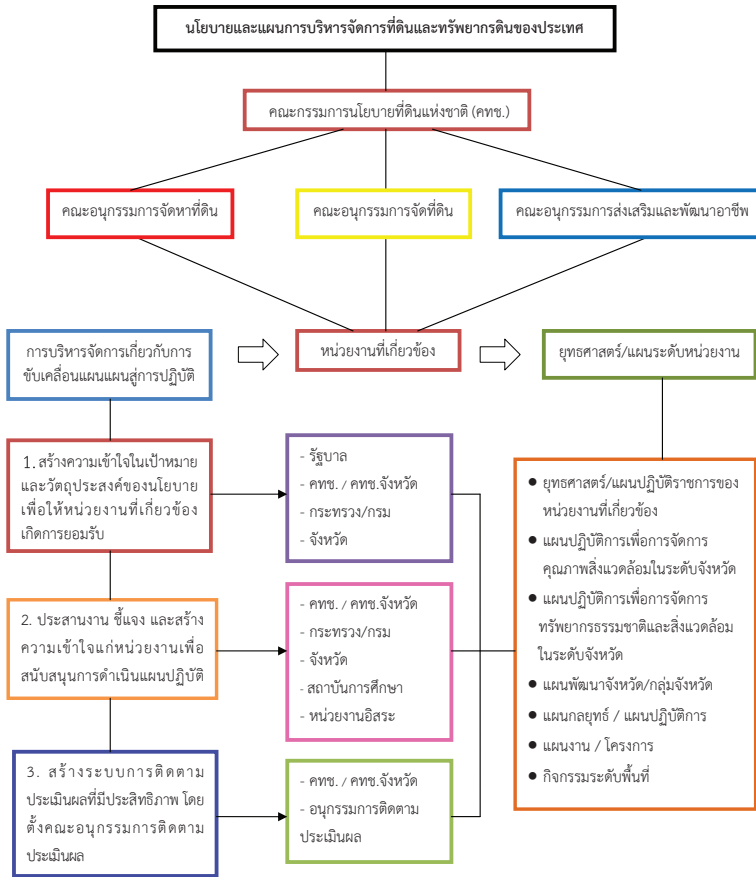
1.1 สร้างความเข้าใจในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกิดการยอมรับ ตระหนักถึงความสำคัญของแผนฯ และพร้อมเข้าร่วมในการผลักดันแผนฯ ไปสู่การปฏิบัติ โดยการนำแนวทางการปฏิบัติไปบรรจุไว้ในแผนปฏิบัติการต่าง ๆ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะพัฒนากระบวนการเพื่อการถ่ายทอดแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศไปสู่หน่วยงาน ตั้งแต่ระดับส่วนกลาง ได้แก่ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ดิน เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น ระดับ

จังหวัด ได้แก่ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด สำนักงานที่ดินจังหวัด และสำนักงานจังหวัด เป็นต้น รวมถึงสถาบันการศึกษาต่างๆ ทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค

1.2 ประสานงาน ชี้แจง และสร้างความเข้าใจแก่หน่วยงานที่เป็นแหล่งเงินงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินแผนปฏิบัติการ ภายใต้นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ

โดยประสานงานและสร้างความเข้าใจกับสำนักงบประมาณ เพื่อให้เห็นความสำคัญของนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ และให้การสนับสนุนงบประมาณในลักษณะบูรณาการสำหรับการดำเนินการตามมาตรการ/แนวทาง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของนโยบายและแผนฯ ที่กำหนดไว้

1.3 สร้างระบบการติดตามประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ โดยจัดตั้งคณะอนุกรรมการติดตามประเมินผล เพื่อรายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ และสร้างเครือข่ายการทำงานระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจังหวัด รวมทั้งกำหนดให้ตัวชี้วัดความสัมฤทธิ์ผลในการจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน เป็นตัวชี้วัดที่ใช้ในการจัดสรรงบประมาณให้กับหน่วยงานและจังหวัด

รูปที่ 1 แผนภาพแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดิน และทรัพยากรดินของประเทศ พ.ศ. 2558 – 2564

2. กลไกการขับเคลื่อน

2.1 ระดับนโยบาย

2.1.1 คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ซึ่งมีบทบาทหน้าที่สำคัญ ดังนี้

- จัดทำนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและ

ทรัพยากรดินของประเทศเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณานุมัติ

- กำหนดแนวทางหรือมาตรการเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

- เสนอความเห็นต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการในกรณีที่ปรากฏว่า การดำเนินงานของคณะกรรมการตามกฎหมายหรือหน่วยงานของรัฐไม่เป็นไปตามนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ ติดตาม ประสานงาน สนับสนุน หรือเร่งรัดการดำเนินงานของคณะกรรมการตามกฎหมายหรือหน่วยงานของรัฐเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ

เมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นชอบนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศแล้ว ให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นฝ่ายเลขานุการแจ้งหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศตามแนวทางที่ คทช. กำหนด

- ในกรณีที่คณะกรรมการตามกฎหมายหรือหน่วยงานของรัฐไม่สามารถดำเนินการตามนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินให้รายงานปัญหาต่อ คทช. เพื่อพิจารณา หากมีกรณีจำเป็น ให้ คทช. มีอำนาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินให้เหมาะสมแก่สถานการณ์ได้ แล้วแจ้งให้คณะรัฐมนตรีทราบ

2.1.2 คณะอนุกรรมการติดตามประเมินผล เพื่อให้การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการภายใต้ นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงให้จัดตั้ง คณะอนุกรรมการติดตามประเมินผล ประกอบด้วย หัวหน้าส่วนราชการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีบทบาทในการส่งเสริม กำกับ และติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการแล้วรายงานผลให้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติทราบ

2.2 ระดับหน่วยงาน

1) หน่วยงานปฏิบัติ มีหน้าที่ ดังนี้

- จัดทำแผนปฏิบัติการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติพิจารณา

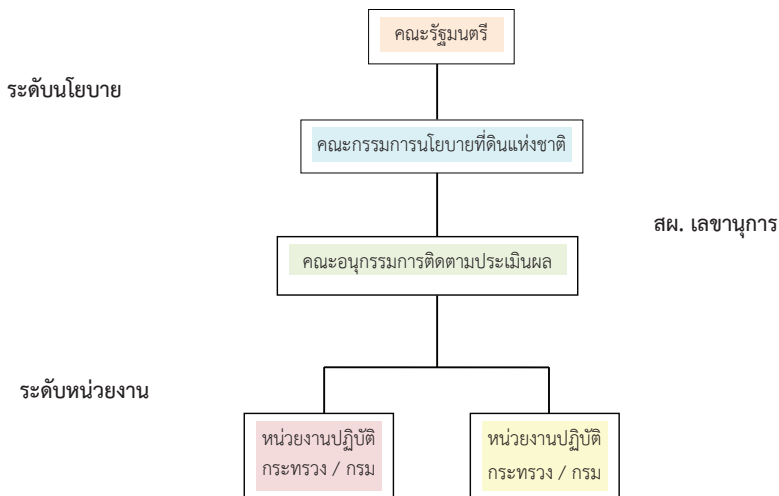
- จัดทำรายงานการติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ เสนอให้คณะอนุกรรมการติดตามประเมินผล เพื่อนำเสนอคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พิจารณาทุก 6 เดือน

2) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ มีหน้าที่ ดังนี้

- การพัฒนาเครื่องมือและกลไกที่สนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคีต่างๆ ในการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินอย่างเป็นรูปธรรม

- การสร้างกระบวนการถ่ายทอดแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และตระหนักถึงการใช้อย่างยั่งยืนที่ที่ดินและทรัพยากรดินให้เหมาะสมและ เกิดประโยชน์สูงสุด

- การสร้างระบบกำกับ ติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

รูปที่ 2 การขับเคลื่อนนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ พ.ศ. 2558 – 2564

3. แนวทางการแปลงนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ พ.ศ. 2558 – 2564 ไปสู่การปฏิบัติการแปลงนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ พ.ศ. 2558–2564 ซึ่งเป็นแผนระดับชาติไปสู่การปฏิบัติ หน่วยงานที่กำกับดูแลในการขับเคลื่อนกระบวนการแปลงแผนฯ จะต้องดำเนินการเพื่อผลักดันให้หน่วยงานราชการและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนและทุกระดับ นำเอากลยุทธ์ มาตรการและแนวทางการปฏิบัติในนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ พ.ศ. 2558–2564 ไปใช้เป็นกรอบแนวคิดในการจัดทำแผนงาน/โครงการเพื่อการจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแปลงแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับชาติไปสู่การปฏิบัติ สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มหลัก คือ (1) หน่วยงานราชการส่วนกลาง และ (2) หน่วยงานราชการระดับจังหวัด ซึ่งแนวทางการแปลงแผนฯ ไปสู่การปฏิบัติในแต่ละภาคส่วน ดังนี้

3.1 การแปลงนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศไปสู่การปฏิบัติในหน่วยงานราชการส่วนกลางหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการแปลงแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับชาติไปสู่การปฏิบัติในหน่วยงานราชการส่วนกลางที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน ดังนี้

- หน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงการคลัง และสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นต้น

- ส่วนราชการต่างๆ ในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีภารกิจด้านการจัดการที่ดินและทรัพยากรดินโดยตรง ได้แก่ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมป่าไม้ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

3.2 การแปลงนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศไปสู่การปฏิบัติในหน่วยงานราชการระดับจังหวัด

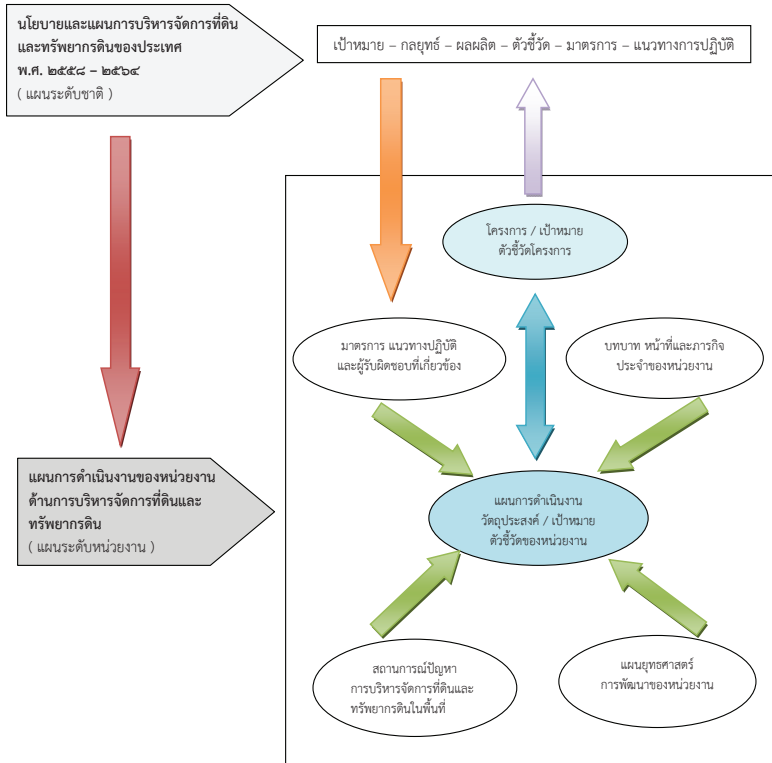
หน่วยงานราชการในระดับจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับการแปลงแผนฯ ไปสู่การปฏิบัติ ได้แก่

- หน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินในระดับจังหวัด ได้แก่ สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัด เป็นต้น

- สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ซึ่งเป็นตัวแทนของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด ทำหน้าที่อนุกรรมการและเลขานุการของ คณะกรรมการ นโยบายที่ดินจังหวัด (คทช. จังหวัด) จะต้องเป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนกระบวนการแปลงนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินฯ ไปสู่การปฏิบัติในระดับจังหวัด

ทั้งนี้ การแปลงนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของ ประเทศ พ.ศ. 2558 – 2564 ไปสู่การปฏิบัติ โดยผ่านแผนการดำเนินงานของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในแต่ละระดับนั้น หน่วยงานจะต้องมีการจัดทำแผนการดำเนินงานเพื่อการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน โดยให้ความสำคัญกับสาระของนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ ซึ่งครอบคลุมถึงกรอบแนวคิด เป้าหมาย ตัวชี้วัด กลยุทธ์ มาตรการและแนวทางการปฏิบัติเพื่อการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินในแต่ละยุทธศาสตร์ควบคู่ไปกับการพิจารณาภารกิจและแผนงานของหน่วยงานนั้นๆ รวมไปถึงสถานการณ์ปัญหา ด้านการจัดการที่ดินและทรัพยากรดินในพื้นที่ ซึ่งจะทำให้หน่วยงานมีแผนงาน โครงการที่มีเป้าหมาย ตัวชี้วัดสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับนโยบาย และแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ โดยผลสำเร็จของการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ จะช่วยสนับสนุนให้นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินฯ บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

ในการสนับสนุนการดำเนินงานในกระบวนการแปลงนโยบาย และแผนการบริหารจัดการที่ดินฯ ไปสู่การปฏิบัติ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องบูรณาการการจัดทำแผนในระดับกระทรวง ระดับกรม และระดับจังหวัด โดยจัดลำดับความสำคัญของปัญหาแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินในระดับประเทศ และในรายพื้นที่ เพื่อจัดทำฐานข้อมูลรายพื้นที่/จังหวัดที่มีปัญหา พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการแก้ไขในลำดับต่อไป นอกจากนี้ สำหรับภาคประชาชนในแต่ละพื้นที่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนกระบวนการแปลงแผนฯ จะต้องทำการประชาสัมพันธ์สาระของนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินฯ ให้ภาคประชาชนได้รับรู้ เข้าใจ และเห็นถึงความสำคัญในการดำเนินงานเช่นกัน โดยภาคประชาชนจำได้นำเอากรอบแนวคิด กลยุทธ์ มาตรการและแนวทางการปฏิบัติในนโยบายและแผนดังกล่าวไปใช้เป็นกรอบในการดำเนินโครงการหรือการทำกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของชุมชนได้

รูปที่ 3 การแปลงนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและ
ทรัพยากรดินของประเทศ พ.ศ. 2558 – 2564

4. กลไกในการติดตามประเมินผลนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ พ.ศ. 2558 – 2564 การติดตามประเมินผลการดำเนินงานภายใต้นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ พ.ศ. 2558 – 2564 มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ว่ามีการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับมาตรการ/แนวทางที่บรรจุไว้ในนโยบายและแผนการบริหารจัดการ

การที่ดินฯ หรือไม่ และผลการดำเนินงานดังกล่าวตอบสนองต่อวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และตัวชี้วัดของนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินฯ มากน้อยเพียงใด และนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการทบทวนและปรับปรุงแผนปฏิบัติการฯ ให้ทันสมัยและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยการติดตามประเมินผลแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

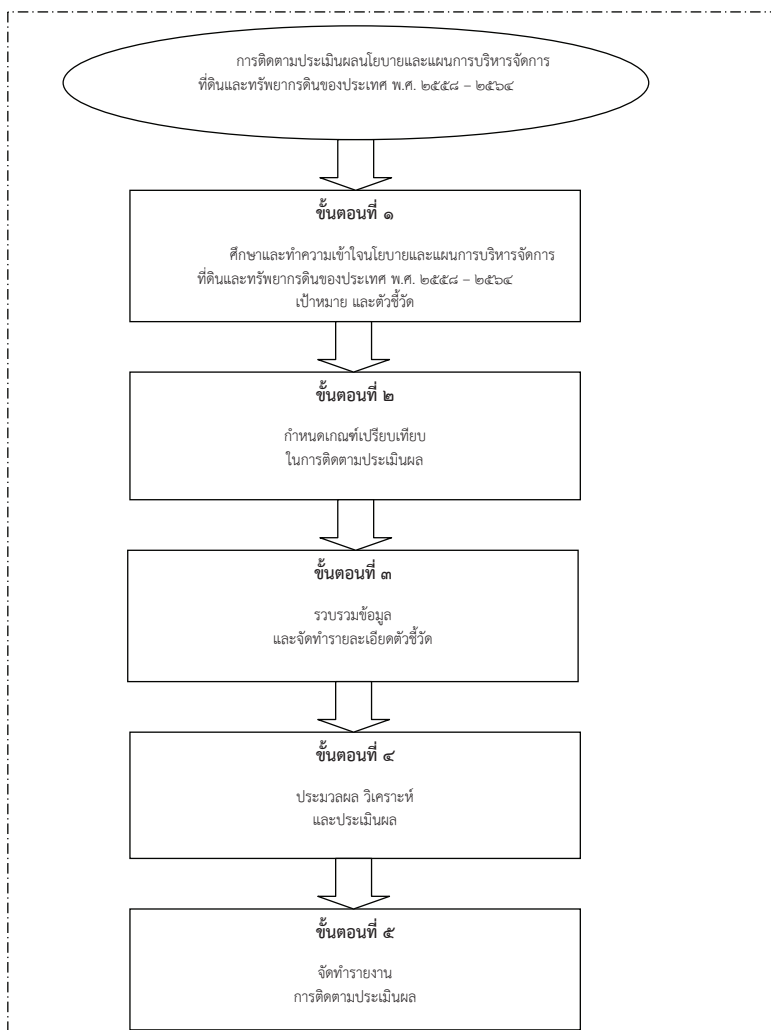
1) การติดตามประเมินผลตามเป้าหมายในระยะ 2 ปี หลังจากการประกาศใช้ เพื่อรายงานความก้าวหน้าและนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ประกอบการพิจารณาปรับปรุงนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินฯ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งใช้ปรับปรุงกลไกการขับเคลื่อนกลยุทธ์ในนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินฯ ไปสู่การปฏิบัติ

2) การติดตามประเมินผลตามเป้าหมายในระยะ 4 ปี หลังจากการประกาศใช้ เพื่อรายงานความก้าวหน้าภายหลังจากที่ได้ดำเนินการปรับปรุงนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินฯ และนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ประกอบการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินฯ และกลไกการขับเคลื่อนกลยุทธ์ของนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินฯ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3) การติดตามประเมินผลตามเป้าหมายเมื่อสิ้นสุดนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินฯ เพื่อรายงานผลสัมฤทธิ์ของนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินดังกล่าว และรวบรวมปัญหาและอุปสรรคจากการขับเคลื่อนกลไกในการปฏิบัติตามมาตรการ/แนวทางที่กำหนดไว้ และนำไปใช้ประกอบการจัดทำนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศในระยะต่อไป

สำหรับกลไกการติดตามประเมินผลนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินฯ โดยการจัดตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผล เพื่อให้มีบทบาทในการส่งเสริม กำกับ และติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ แล้วรายงานผลให้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติทราบ ซึ่งประกอบด้วยเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นประธาน หัวหน้าส่วนราชการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามนโยบายและแผนการ

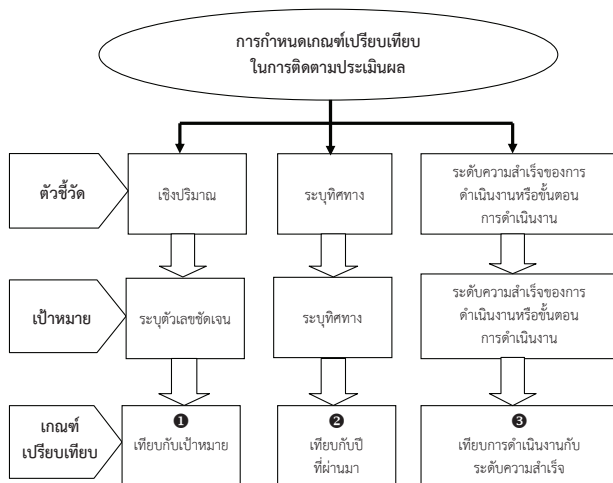
บริหารจัดการที่ดินฯ เป็นกรรมการ ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ภายใต้นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสำนักติดตามประเมินผลสิ่งแวดล้อม ภายใต้อำนาจหน้าที่ของนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการ ในการรวบรวมข้อมูลที่จะใช้ในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแนวทางการปฏิบัติภายใต้นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินฯ และนำเสนอคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติพิจารณา และจัดทำรายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานดังกล่าว เพื่อเผยแพร่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนได้รับทราบ ทั้ง 3 ระยะ ทั้งนี้ การติดตามประเมินผลนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินฯ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

รูปที่ 4 ขั้นตอนในการติดตามประเมินผลนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ พ.ศ. 2558 – 2564

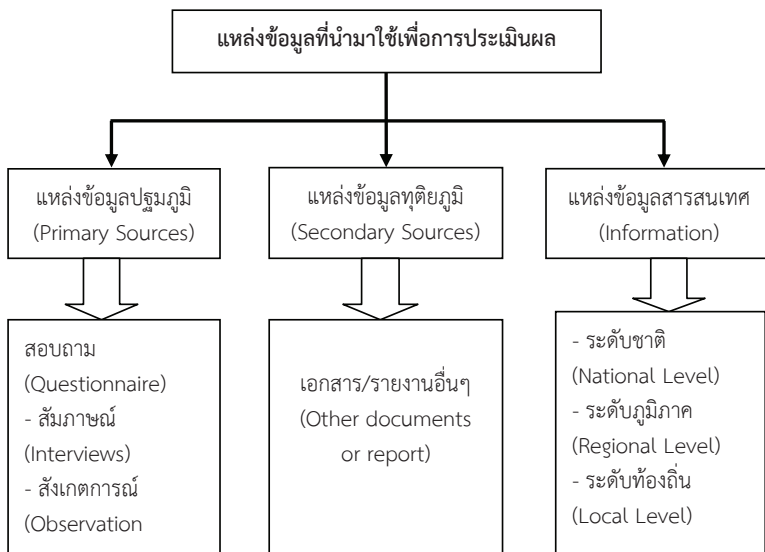
ในการติดตามประเมินผลนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ พ.ศ. 2558 – 2564 ต้องทำความเข้าใจในภาพรวมและรายละเอียดของนโยบายและแผนดังกล่าวทั้งหมด ตั้งแต่วัตถุประสงค์ของแผน วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ มาตรการและแนวทางในแต่ละยุทธศาสตร์ นอกจากนี้ ควรทำความเข้าใจในความหมายและรายละเอียดของตัวชี้วัดตามเป้าหมายที่ต้องการให้ชัดเจน สำหรับเกณฑ์การเปรียบเทียบในการติดตามประเมินผลจะกำหนดจากลักษณะของตัวชี้วัด ซึ่งจากการพิจารณาตัวชี้วัดที่ระบุอยู่ในนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินฯ พบว่าสามารถแบ่งลักษณะตัวชี้วัดได้เป็น 3 ประเภท คือ

- 1) ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ เป็นตัวชี้วัดที่ระบุค่าเป็นตัวเลขอย่างชัดเจน ได้แก่ จำนวน ร้อยละ สัดส่วน เป็นต้น
- 2) ตัวชี้วัดระบุทิศทาง เป็นตัวชี้วัดเชิงปริมาณที่ไม่ระบุค่าเป็นตัวเลข แต่ระบุทิศทางของตัวชี้วัดได้แก่ เพิ่มขึ้น ลดลง เป็นต้น
- 3) ตัวชี้วัดระดับความสำเร็จของการดำเนินงาน หรือขั้นตอนการดำเนินงาน

รูปที่ 5 การกำหนดเกณฑ์ในการติดตามประเมินผลนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ พ.ศ. 2558 – 2564

นอกจากนั้น ระบบฐานข้อมูลถือว่าเป็นหัวใจสำคัญสำหรับการติดตามประเมินผล ซึ่งในการรวบรวมข้อมูลจะต้องพิจารณาว่าตัวชี้วัดแต่ละตัวต้องการข้อมูลอะไรบ้าง การรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเพื่อสนับสนุนการประมวลผลตัวชี้วัด สามารถรวบรวมได้จาก ข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมหรือบันทึกโดยตรงจากการสอบถาม สัมภาษณ์ สํารวจ และสังเกตการณ์ ข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งเป็นแหล่ง ข้อมูลที่มีการรวบรวมไว้แล้วตามเอกสารและรายงานต่างๆ และ ข้อมูลสารสนเทศ ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่มีการวิเคราะห์ และประมวลผลข้อมูล เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์

รูปที่ 6 แหล่งข้อมูลที่นำมาใช้เพื่อการติดตามประเมินผลนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ พ.ศ. 2558 – 2564

ดังนั้น ในการติดตามประเมินผลนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินฯ ให้มีประสิทธิภาพ และสามารถสะท้อนผลผลิตและผลลัพธ์ของนโยบายและแผนดังกล่าว จะต้องวางแผนการดำเนินงานให้ครอบคลุม ตั้งแต่ขั้นตอนการ

ประมวลผลข้อมูล การวิเคราะห์และประเมินผล เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดที่ได้จากการประมวลผลขั้นต้น ซึ่งอาจใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) หรือวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ (Comparative Analysis) เพื่อประเมินผลตัวชี้วัดตามเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เพื่อดูว่าบรรลุตามเป้าหมายหรือไม่ และจัดทำรายงานผลการติดตามประเมินผล นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ พ.ศ. 2558 – 2564 เพื่อเผยแพร่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนได้รับทราบ และเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำหน้าที่ขับเคลื่อนระบบติดตามประเมินผลนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินฯ ในลำดับต่อไป

บรรณานุกรม

- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2550). **คู่มือการแปลงแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2550–2554 ไปสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วิบูลย์การปก.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2555). **แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2555 – 2559**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ดอกเบญจ.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2558). **ร่าง นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ พ.ศ. 2558 – 2564**. กรุงเทพฯ : กองบริหารจัดการที่ดิน
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.